

Nejvyšší soud

prostřednictvím

Krajského soudu
v Hradci Králové
– pobočky v Pardubicích

ke sp. zn. 64 T 12/2019

Obviněný J. Z. – dovolání

Podle § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu a ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 trestního řádu podávám v neprospěch obviněného

J. Z., nar. ***, bytem trvale ***,

dovolání

proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2020 sp. zn. 10 To 15/2020, jímž byl na podkladě odvolání obviněného podle § 258 odst. 1 písm. b), d) trestního řádu zrušen rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 8. 1. 2020 sp. zn. 64 T 12/2019, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest a podle § 259 odst. 3 písm. a) trestního řádu rozhodl odvolací soud nově o vině a trestu obviněného,

a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, neboť napadený rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 8. 1. 2020 sp. zn. 64 T 12/2019 byl obviněný J. Z. uznán vinným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Tohoto zločinu se měl dopustit tím, že

„v přesně nezjištěné době od listopadu 2018 do ledna 2019 na gauči v obývacím pokoji v místě svého tehdejšího bydliště v domě čp. ** na ulici S. K. N. v P., za účelem vlastního sexuálního uspokojení, v souvislosti s ošetřením ekzému, který měla poškozená – jeho švagrová X. X., narozená XX. XX. 2007, jejíž věk znal – na zádech, nejméně ve čtyřech případech při obkročném zasednutí nahé poškozené,

kteřá ležela na bříše, se svým penisem třel o její zadek a anální otvor a opakovaně svůj penis částečně zasunul do jejího análního otvoru, přičemž uvedeného jednání se dopouštěl přesto, že poškozená zřetelně projevovala nesouhlas s tímto jeho jednáním a vykřikovala bolestí.“

2. Za zmíněný zločin byl obviněný podle § 185 odst. 3 trestního zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání pěti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku zařazen do věznic s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 trestního řádu soud obviněnému uložil také povinnost zaplatit nezletilé poškozené X. X. nemajetkovou újmu ve výši 200.000 Kč. Se zbytkem uplatněného nároku poškozenou podle § 229 odst. 2 trestního řádu odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání, které zaměřil proti všem jeho výrokům. O takto podaném odvolání rozhodl Vrchní soud v Praze po doplnění dokazování ve veřejném zasedání nyní napadeným rozsudkem ze dne 26. 5. 2020 sp. zn. 10 To 15/2020 tak, že rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. b), d) trestního řádu v celém rozsahu zrušil. Podle § 259 odst. 3 trestního řádu ve věci nově rozhodl tak, že jednání obviněného kvalifikoval jen jako zločin pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1, 2 trestního zákoníku. Za to obviněného podle § 187 odst. 2 trestního zákoníku odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon podle § 84 a § 85 odst. 1 trestního zákoníku a za podmínku § 81 odst. 1 trestního zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání pěti let, přičemž nad obviněným současně vyslovil dohled. Vedle toho soud obviněnému podle § 85 odst. 2 trestního zákoníku uložil, aby podle svých sil odčinil nemajetkovou újmu, kterou poškozené způsobil. Shodně jako Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozhodl o uplatněném nároku na náhradu nemajetkové újmy.

4. Odvolací soud skutek vymezil z valné části obdobně jako soud nalézací s tím rozdílem, že z jeho popisu vypustil krátkou pasáž, ze které se podávalo, že obviněný se jednáním dopouštěl přes projevy nesouhlasu poškozené a její výkřiky bolesti. V rámci odůvodnění svého rozsudku Vrchní soud v Praze mj. akcentoval, že soud prvního stupně respektoval pravidla vyplývající z § 2 odst. 5, 6 trestního řádu a důsledně a zákonnou formou provedl všechny pro věc podstatné důkazy, které také pečlivě vyhodnotil. Zdůraznil současně, že pokud on sám v rámci veřejného zasedání doplnil dokazování o některé listiny, pak tyto nové důkazy neměly zásadní dopad na samotné zjištění skutkového stavu, ale spíše prohloubily jeho vnímání osoby obviněného z hlediska nově ukládaného trestu¹. Soud prvního stupně tak i podle odvolacího soudu dospěl k naprosto správným a vyčerpávajícím skutkovým zjištěním ohledně místa, času a v zásadě i ohledně způsobu obviněným spáchané trestné činnosti. Dílčího pochybení se však dopustil při hodnocení některých skutečností vztahujících se k subjektivní stránce skutkové podstaty stíhaného deliktu. Ačkoli totiž není důvodu zpochybňovat tu skutečnost, že poškozená X. X. s jednáním obviněného zčásti nesouhlasila, přičemž podle svých aktuálních schopností vůči němu projevila nesouhlas a vyvinula jistý odpor, obviněný ho s přihlédnutím k jeho charakteru a intenzitě nemusel vnímat jako reálný a vážně míněný. Naznačený nedostatek, jehož důsledkem měla být podle odvolacího soudu dílčí nejasnost a neúplnost skutkových zjištění soudu prvního stupně, který se zcela nevypořádal se

---

¹ K významu doplnění dokazování v odvolacím řízení viz zejména odstavec 137. odůvodnění rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2020 sp. zn. 10 To 15/2020.

všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, tudíž vedla ke kasaci původního rozsudku a k novému rozhodnutí. V jeho rámci pak Vrchní soud v Praze posoudil jednání obviněného J. Z. pouze jako zločin pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1, 2 trestního zákoníku a uložil mu mírnější trest.

5. S naznačeným závěrem odvolacího soudu se však nelze ztotožnit, neboť jednání obviněného mělo být v návaznosti na stabilizovaná skutková zjištění posouzeno jako zločin znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku spáchaný v úmyslu přímém ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.

6. V rámci úvodních teoretických úvah není od věci alespoň stručně připomenout, že zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku se dopustí pachatel, který dítě mladší 15 let násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku a takový čin spáchá souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží. Důsledkem použití násilí, jeho pohrůžky či pohrůžky jiné těžké újmy je tedy donucení poškozené osoby k souloží nebo jinému pohlavnímu styku srovnatelnému se souloží, kterým bývá typicky například orální či anální pohlavní styk². Donucení je přitom chápáno jako překonání vážně míněného odporu poškozeného nebo jeho podlehnutí při zjištění beznadějnosti kladení odporu s ohledem na to, že mu pachatel za použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí či jiné těžké újmy nedal žádnou možnost adekvátní odpor projevit. Jde tedy o stav, kdy poškozený po vyjádření vážně míněného nesouhlasu a projeveném odporu upustí od dalšího odporu pro svoji vyčerpanost, zřejmou beznadějnost či z odůvodněného strachu, že pachatel svou pohrůžku bezprostředního násilí uskuteční. Právě donucení za použití některé z uvedených forem nátlaku³ je rysem, který odlišuje trestné činy znásilnění a pohlavního zneužití.

7. Pokud jde o samotný pojem násilí ve smyslu § 185 odst. 1 alinea 1 trestního zákoníku, ten v zákoně výslovně definován není. Soudní praxe za něj považuje použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu znásilňované osoby a dosažení pohlavního styku proti její vůli. V teorii se rozlišuje pojem násilí ve dvou formách, a to násilí ve formě *vis absoluta*, které zcela vylučuje jiné než požadované chování oběti a složka vůle u oběti zcela chybí (například oběť je svázána takovým způsobem, který zcela vylučuje vlastní jednání), a násilí ve formě *vis compulsiva*, které nemá za cíl zcela vyřadit vůli oběti, ale působí na její psychiku s cílem přinutit ji, aby se podrobila nátlaku, který však není neodolatelný, a proto se složka vůle u oběti projevuje, ale je ovlivněna prováděným násilím (například bitím s pohrůzkou, že toto bude pokračovat až do té doby, dokud oběť nepodlehne a nesplní požadavek pachatele)⁴. Násilí je přitom naplněno i takovým jednáním pachatele, které spočívá kupříkladu v zalehnutí poškozené osoby, držení jejích rukou a překonávání jejího odporu spočívajícího v odstrkávání pachatele rukama, dáváním rukou do rozkroku a podobně⁵.

² Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované pod č. srov. např. TR NS 68/2010-T 1312.

³ Event. v návaznosti na zneužití bezbrannosti poškozené osoby v případě předpokládaném v § 185 odst. 1 alinea 2 trestního zákoníku.

⁴ Viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, 1306 s.

⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2006 sp. zn. 6 Tdo 95/2006.

Pro naplnění znaku násilí současně není nezbytné, aby poškozená osoba kladla zřejmý fyzický odpor. Postačuje, pokud musela být pachateli v konkrétní situaci její nevole s jeho jednáním zjevná⁶. Takový závěr je logický, neboť možnosti adekvátní obrany je vždy nutno posuzovat podle dispozic poškozeného a podle aktuální situace. K naplnění znaku násilí u trestného činu znásilnění, ke kterému došlo typicky mezi osobami v blízkém rodinném poměru, jehož důsledkem je pak jistý stav závislosti oběti na pachateli, tak postačuje i menší forma odporu⁷.

8. Z hlediska adekvátního posouzení skutku a přisouzení odpovídající právní kvalifikace jsou vždy stěžejní skutková zjištění vymezená odsuzujícím rozsudkem. V aktuálně projednávané trestní věci přitom není žádných pochyb o tom, že obviněný J. Z. prováděl na poškozené X. X., dívce v té době ani ne dvanáctileté, nejméně ve čtyřech případech sexuální praktiky popsané ve výroku rozsudku, které nelze označit jinak než anální pohlavní styk. Dělo se tak poté, co ji v souvislosti s ošetřením ekzému, který měla na zádech, zasedl obkročmo v poloze, kdy ležela na břiše, a znemožnil či přinejmenším ztížil možnost její adekvátní obrany. Právě toto zasednutí malé nezletilé dívky dospělým, fyzicky zdatnějším mužem, fakticky znamená znehybnění oběti a je nutno vnímat je jako užití násilí, které bylo prostředkem k realizaci ve skutkové větě popisovaných sexuálních praktik. Obviněný sice na rozdíl od poškozené tvrdí, že jakmile mu dala najevo svůj nesouhlas s jeho sexuálně motivovaným jednáním, okamžitě přestal, nalézací soud však po vyhodnocení provedených důkazů této obhajobě neuvěřil a dovodil, že přinejmenším po jistou dobu v jednání pokračoval i přes zřetelný nesouhlas nezletilé. Ačkoli Vrchní soud v Praze z popisu skutku vypustil krátkou pasáž, ze které se podávalo, že obviněný se jednání dopouštěl přes projevy nesouhlasu poškozené a její výkřiky bolesti, z odůvodnění jeho rozsudku nadále jednoznačně vyplývá, že ani on neměl pochyby o tom, že poškozená dívka jistou formu nesouhlasu s praktikami obviněného projevovala. Důvodem ke kasaci rozsudku soudu prvního stupně byl toliko odlišný pohled odvolacího soudu na subjektivní stránku stíhaného jednání, neboť obviněný J. Z. podle jeho mínění, s ohledem na charakter a intenzitu odporu poškozené, jej nemusel vnímat jako vážně míněný⁸.

9. Takový závěr Vrchního soudu v Praze o nedostatku zavinění ve vztahu k trestnému činu znásilnění však neodpovídá stabilizovaným skutkovým zjištěním. Podle nich se obviněný totožných praktik, tedy análního sexu na nezletilé dívce, dopustil opakovaně, nejméně ve čtyřech případech v průběhu zhruba tří měsíců. S ohledem na polohu, v níž se poškozená nacházela, dále významný věkový rozdíl, odlišné fyzické dispozice, a zejména blízký vztah mezi oběma vyplývající ze skutečnosti, že obviněný byl manželem sestry poškozené, a tedy jejím švagrem, je zcela přirozené, že intenzita odporu, který nezletilá projevila, byla nižší, než by se v podobném případě očekávalo například u dospělého jedince. Přesto však,

---

⁶ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2011 sp. zn. 7 Tdo 1051/2011, obdobně též usnesení téhož soudu ze dne 26. 3. 2014 sp. zn. 11 Tdo 294/2014.

⁷ Přiměřeně viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011 sp. zn. 8 Tdo 994/2011.

⁸ K tomu viz odstavec 129. odůvodnění rozsudku odvolacího soudu. Ostatně s ohledem na § 259 odst. 3 a § 263 odst. 7 trestního řádu Vrchní soud v Praze ke změně skutkových zjištění žádný prostor neměl, neboť z hlediska závěru o vině žádné nové důkazy neprovedl, ani důkazy již provedené nezopakoval. Dokazování realizované v rámci odvolacího řízení – jak soud zdůraznil mj. v odstavci 137. odůvodnění rozsudku – bylo podstatné pouze z hlediska prohloubení náhledu na osobu obviněného a nově ukládaný trest.

a s tímto zjištěním se ztotožnil i odvolací soud, nezletilá nesouhlas se sexuálními praktikami obviněného J. Z. projevila, a to pokaždé, když k nim došlo. Obviněný tak přinejmenším již v návaznosti na první případ sexuálního útoku vůči poškozené musel jednoznačně vědět⁹, že takové jeho chování odmítá. Přesto se ho posléze dopustil opakovaně, a to způsobem v podstatě totožným, spočívajícím v zasednutí poškozené a provozování análního pohlavního styku. Právě prokazatelně opakované počínání obviněného jednoznačně svědčí o jeho úmyslu násilím vyloučit odpor poškozené tak, aby mohl uskutečnit svůj cíl představovaný vykonáním jiného pohlavního styku srovnatelného se souloží, přičemž potvrzuje také jeho zcela jasné uvědomění si faktu, že při případném nevyločení tohoto odporu by poškozená s análním pohlavním stykem nesouhlasila.

10. V návaznosti na shora uvedené skutečnosti a v zásadě ve shodě s Krajským soudem v Hradci Králové – pobočkou v Pardubicích lze proto vyjádřit přesvědčení, že jednání obviněného J. Z. bylo namísto posoudit jako dokonaný zločin znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku.

11. Napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2020 sp. zn. 10 To 15/2020 tedy spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, pokud vrchní soud dospěl k závěru, že obviněný svým jednáním naplnil „pouze“ skutkovou podstatu zločinu pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1, 2 trestního zákoníku. Tím své rozhodnutí Vrchní soud v Praze zatížil vadou ve smyslu uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu.

S ohledem na popsané skutečnosti

navrhují,

aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit podle § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu:

1. podle § 265k odst. 1, 2 trestního řádu za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 trestního řádu zrušil v celém rozsahu napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2020 sp. zn. 10 To 15/2020, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
2. a dále postupoval podle § 265l odst. 1 trestního řádu a přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Pokud by Nejvyšší soud shledal, že v posuzované věci je nutno rozhodnout jiným než navrhovaným způsobem, vyjadřují i pro tento případ souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. c) trestního řádu].

Brno 13. srpna 2020

JUDr. Pavel Zeman
nejvyšší státní zástupce

---

⁹ Sám obviněný tvrdí, že jakmile nezletilá projevila nesouhlas, od dalšího jednání upustil.

